

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft: Startbeslissing voor de opmaak van een strategisch plan i.k.v.
Kustvisie**

Samenvatting

De zeespiegel stijgt door de opwarming van de aarde. Om de Vlaamse kust te beschermen tot 2050, voeren we het 'Masterplan Kustveiligheid' uit. Kustvisie gaat hierin verder en streeft naar een beschermingsstrategie voor de zeer lange termijn.

De afgelopen jaren hebben we met Kustvisie gezocht naar verschillende mogelijke strategieën om de Belgische kust en het achterland te beschermen tegen een mogelijke zeespiegelstijging tot 3 meter. Het resultaat is een flexibele en adaptieve strategie, waarmee de kuststreek zich langzaam met de zee kan ontwikkelen. Het doel is om de kust veilig en droog te houden, en tegelijkertijd het ecologisch, toeristisch en economisch potentieel van deze streek te versterken.

Dit doen we door een kustbeschermingslint vast te leggen: een smalle strook op het grensvlak tussen zee en land waar veiligheidsmaatregelen zoals dijken, duinen of stormmuren gepland worden. Het lint is een flexibele ruimte die door toekomstige generaties kan aangepast en geüpdatet worden op basis van hun behoeften en prioriteiten.

Vanaf eind 2021 hebben we met Kustvisie een co-creatie onderzoekstraject doorlopen. Er wordt nu voorgesteld aan de Vlaamse Regering om de resultaten hiervan als vertrekbasis te gebruiken om het strategisch beleidsplan op te maken met als ambitie om op een haalbare manier te zorgen voor een beschermde, toekomstgerichte en aantrekkelijke kuststreek. Zo wordt dit plan meer dan kustbescherming en kunnen we maximaal tot een kansrijke, overkoepelende strategie komen voor de kuststreek.

Een eerste stap is om de redelijke alternatieven voor kustbescherming die uit dit vele studiewerk overblijven via een onderzoeksnota ter inzage aan het brede publiek te leggen in de periode 2 mei – 2 juli 2023, samen met een kennisgevingsnota in bijlage die beschrijft hoe deze redelijke alternatieven verder onderzocht en onderling beoordeeld zullen worden.

Op basis van dit geïntegreerd onderzoek van de voorliggende redelijke alternatieven zal tegen eind 2023 een voorontwerp van het strategisch plan opgemaakt worden. Dit plan zal enerzijds bestaan uit een luik met de lange termijn strategische visie om onze kust – afhankelijk van de effectieve snelheid van de stijging van de zeespiegel tot en met 3 meter – de komende 100 tot 300 jaar te beschermen. Daarnaast zal het bestaan uit een actieplan 2025-2034 dat afgestemd is op de strategische visie én op de meest waarschijnlijke zeespiegelstijgingsscenario's "volgens de meest recente wetenschappelijke kennis". Dit geeft de nodige flexibiliteit om tienjaarlijks het investerings- en uitvoeringsritme van de strategie telkens af te stemmen op de nieuwste zeespiegelstijgingsscenario's. Wanneer nodig kan ook de strategie op die momenten bijgesteld worden.

Via het co-creatief onderzoekstraject zijn tevens 6 aanbevelingen geïdentificeerd. Zo wordt o.a. aanbevolen om de klimaatadaptatie van de kuststreek globaler te bekijken: hoe zal de afwatering naar zee verlopen als het water niet langer gravitair kan afwateren, hoe zal met verzilting en waterschaarste omgegaan worden,... Er is o.a. ook vraag naar een beheersvisie voor de duinen en stranden, alsook een omvattende visie voor de havens van Oostende en Zeebrugge. Er wordt aan de Vlaamse Regering voorgesteld om dit in het strategisch plan mee te nemen.

Er wordt ook voorgesteld aan de Vlaamse Regering om haar goedkeuring te hechten aan de voorgestelde ruimteclaim voor kustbescherming i.k.v. het Marien Ruimtelijk Plan 2026–2034, die hieruit voortvloeit.

Een samenvatting van de redelijke alternatieven:

De kust werd voor het onderzoek verdeeld in vier “strandzones” en de vier kusthavens.

Voor elk van de vier strandzones blijven er na het onderzoek twee redelijke alternatieven over. In het alternatief “Zeewaarts” worden de huidige hoog- en laagwaterlijn op termijn “een honderdtal” meter zeewaarts verplaatst. Hierbij kan ervoor gekozen worden om de huidige hoog- en laagwaterlijn zolang mogelijk te behouden en pas wanneer de aanleg van hogere en bredere dijken, duinen of hybride oplossingen een deel van de huidige strandbreedte innemen, dit “verlies” aan strandbreedte met een zeewaartse sprong te compenseren. Maar er kan ook gekozen worden om al sneller de zeewaartse sprong te maken om andere kansen te maximaliseren.

In het alternatief “Terplaatse” worden de huidige hoog- en laagwaterlijn ook bij hogere zeespiegelstijgingsniveaus op dezelfde plaats gehouden. Bijkomende beschermingsmaatregelen zoals hogere stranden, hogere en bredere dijken, duinen of hybride oplossingen worden binnen de huidige beschermingsbreedte ingepast. In beide alternatieven is er dus ook nog een zekere keuzevrijheid en flexibiliteit voor de toekomstige generaties. Een eerste grote aanpassing van onze stranden zal voor De Haan – Wenduine wellicht gerealiseerd moeten zijn tegen het moment dat de zeespiegel 40 cm gestegen is.

Om nautische redenen moet de haventoeegang van Zeebrugge open blijven. Bij stijgende zeespiegel is het enige redelijke alternatief om stapsgewijs de nodige ophogingen rondom de hele haven te voorzien. Een eerste ophoging is nodig voordat de zeespiegel 40 cm gestegen is. De jachthaven van Zeebrugge moet ook tegen het moment dat de zeespiegel 40 cm gestegen is door een stormvloedkering of sluis beschermd worden.

In de haven van Oostende moeten maatregelen genomen worden voordat de zeespiegel 30 cm gestegen is. Deze kunnen bestaan uit, ofwel een ophoging rondom de hele haven, ofwel een stormvloedkering ofwel een sluis inclusief verlenging van de bestaande havendammen met 800 m. De keuze voor een concrete maatregel moet ten laatste omstreeks 2030 gemaakt worden zodat deze tegen 2050 kan uitgevoerd worden. Indien voor een ophoging rondom de haven gekozen wordt, zal bij een verdere stijging van de zeespiegel op termijn een stormvloedkering bijgebouwd moeten worden. Het omgekeerde geldt ook: als eerst een stormvloedkering gebouwd wordt, zal op termijn bijkomend de haven rondom opgehoogd moeten worden.

In de haven van Blankenberge dient tegen het moment dat de zeespiegel 30 cm gestegen is, een stormvloedkering of een sluis aangelegd te zijn. Dit dient ten laatste rond 2030 beslist te worden en tegen 2050 uitgevoerd te worden. Pas tegen dat de zeespiegel 2 m gestegen is, zullen dan nieuwe maatregelen nodig zijn.

////////////////////////////////////

recente prognoses van Huybrechts et al.¹ voor de zeespiegelstijging aan onze kust erop wijzen dat tegen 2100 dit waarschijnlijk tussen de 30 en 140 cm zal zijn (t.o.v. 2000), lopen de meest extreme modelresultaten voor de meest extreme klimaatscenario's op tot bijna +3 m ZSS tegen 2100. Voor beleidsstudies (met betrekking tot ruimte en langetermijnplanning) is het aanbevolen om ook met deze extreme scenario's rekening te houden. Dat is één reden om tot +3m ZSS te kijken. Anderzijds is het belangrijk om voor de aanleg van harde infrastructuur zoals sluizen en stormvloedkeringen deze te dimensioneren op het verwachte zeespiegelniveau tot het einde van hun beoogde levensduur. Dergelijke constructies worden voor 100 jaar ontworpen. De eerste stormvloedkering of sluis in kader van dit strategisch plan zal wellicht tegen 2050 operationeel moeten zijn en dus minstens tot 2150 mee moeten gaan. Huybrechts et. al. geven aan dat in het business as usual klimaatscenario tegen 2150 +2 m en +3 m ZSS in het waarschijnlijkheidsinterval liggen. Maar als de huidige klimaatbeloftes wereldwijd uitgevoerd worden, dan zal +2 m en +3m ZSS waarschijnlijk pas veel later bereikt worden.

Tijdens het co-creatie-onderzoekstraject werd samen met alle belanghebbende organisaties eerst gestart met de opmaak van een Kader van Ambities. Er werden vier hoofdambities met telkens een aantal subambities overeengekomen. In totaal werden 15 subambities gedefinieerd. Met de vier hoofdambities wordt ernaar gestreefd om een BESCHERMEND, TOEKOMSTGERICHT, AANTREKKELIJK en HAALBAAR LINT en bijhorend stappenplan te bepalen. Dat een alternatief minstens aan de hoofdambitie "beschermend lint" moet voldoen zodat onze kust voor lange tijd tegen zeespiegelstijging beschermd is, is een evidentie. Alle onderzochte alternatieven werden dan ook zo opgebouwd dat ze minstens aan deze hoofdambitie voldeden. Al zijn er tussen de onderzochte alternatieven ook voor deze ambitie kleine verschillen in de beoordeling. Maar een 'redelijk' alternatief moet ook zo goed mogelijk aan de drie andere ambities voldoen. Een 'toekomstgericht' alternatief houdt in dat er naar kansrijke synergiën met de ecologische en economische systemen aan de kust wordt gezocht. Een 'aantrekkelijk' alternatief rijgt de stedelijke, historische, toeristische-recreatieve en landschappelijke kralen langsheen de kust fysiek aaneen - zonder afbreuk te doen aan hun eigenheid. Tot slot moet een 'haalbaar' alternatief betaalbaar, juridisch haalbaar en maatschappelijk breed gedragen zijn.

Om de diverse mogelijke alternatieven af te toetsen aan dit kader van ambities, werden er per subambitie één of meerdere criteria gedefinieerd en werd in het evaluatiekader beschreven hoe alle alternatieven geëvalueerd zouden worden. In een eerste fase werd voor elk alternatief een kwalitatieve evaluatie gedaan. Op basis daarvan kon al geconcludeerd worden dat een aantal alternatieven zeker niet-redelijk zijn. De andere 'kansrijke' alternatieven werden vervolgens geoptimaliseerd om zoveel mogelijk van de gedetecteerde minpunten uit de eerste kwalitatieve evaluatie te milderen en/of tegemoet te komen aan de input van de betrokken stakeholders. En ze werden vervolgens opnieuw meer in detail geëvalueerd. Dit heeft geleid tot de redelijke alternatieven.

B. DE REDELIJKE ALTERNATIEVEN

In **deel B** van de onderzoeksnota wordt beschreven hoe de alternatieven tot stand zijn gekomen. De kust werd opgedeeld in vier strandzones en vier kusthavenzones. De vier strandzones zijn:

- Westkust: van de Franse grens tot de haven van Nieuwpoort
- Middenkust West: van de haven van Nieuwpoort tot de haven van Oostende
- Middenkust Oost: van de haven van Oostende tot de haven van Zeebrugge (zonder de zone haven van Blankenberge)
- Oostkust: van de haven van Zeebrugge tot de Nederlandse grens

¹ Huybrechts, P., Van den Eynde D., Slangen A., Pattyn F., Hamdi, (2022) Zeespiegelstijging voor Vlaanderen; Studie voor het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, Waterbouwkundig Laboratorium

////////////////////////////////////

- Een 'open' sluis: hierbij wordt eerst een stormvloedkering aangelegd en zo ontworpen dat ze in een latere fase tot een sluis kan omgevormd worden. Bij eb kunnen alle sluisdeuren 'open' staan en is vrije doorvaart mogelijk, bij vloed moeten de sluisdeuren toe en fungeert de sluis effectief als sluis. Naarmate de zeespiegel stijgt zal de 'open' sluis minder en minder uren 'open' kunnen staan en wordt ze op een bepaald moment de facto een 'sluis'.

Deze optie moet nog verder onderzocht worden op haar technische haalbaarheid.

Om nautische redenen blijkt een stormvloedkering of sluis geen optie voor de voorhaven van Zeebrugge. Enkel een open haventoeegang met rondom ophogingen is een optie voor de voorhaven. Een eerste ophoging zal wellicht tegen 2060 (vóórdat de zeespiegel +40 cm gestegen is²) gerealiseerd moeten worden. Gezien de grootte van de voorhaven zal de realisatie hiervan best over de komende decennia gespreid worden. Voor de jachthaven van Zeebrugge moet wellicht ook tussen 2040 en 2060 (vóór +40 cm ZSS) gekozen worden voor een stormvloedkering of (open) sluis. Nog verder ophogen bovenop de momenteel geplande ophogingen rondom de jachthaven wordt ruimtelijk als niet redelijk beoordeeld.

Voor de haven van Oostende kan er rond 2030 voor gekozen worden om tegen 2050 (vóór +30 cm ZSS) een stormvloedkering of sluis te realiseren in de havenmond, of kan er dan voor gekozen worden om eerst nog eens extra te verhogen rondom de hele haven zodat de aanleg van een stormvloedkering kan uitgesteld worden. Het volledig open laten van de havenmond op lange termijn werd als niet redelijk beoordeeld.

Voor de haven van Blankenberge moet er rond 2030 gekozen worden om tegen 2050 een stormvloedkering of een (open) sluis aan te leggen. Eerst nog eens rondom de haven alles ophogen wordt als niet redelijk beoordeeld, gezien de al bestaande zeer hoge ophogingen. Bij de keuze voor een stormvloedkering zal bij verder stijgen van de zeespiegel op een bepaald moment alsnog voor bijkomende ophogingen rondom de haven gekozen moeten worden ofwel voor de omvorming tot een open sluis of de aanleg van een gewone sluis.

Met de in aanbouw zijnde stormvloedkering in Nieuwpoort, zal de haven van Nieuwpoort al tot +80 cm ZSS beschermd zijn. Pas tegen dan zal een nieuwe, hogere en stevigere stormvloedkering op dezelfde locatie gebouwd moeten worden, in combinatie met een nieuwe sluis ofwel (vanuit zee de IJzermonding opvarend bekeken) vlak achter de bestaande jachthaven en voor de nog te bouwen nieuwe jachthaven, ofwel vlakbij het sluizencomplex de Ganzenpoot net zeewaarts van de Langbrug. Deze sluis is nodig omdat het vervangen van het sluizencomplex de Ganzenpoot zelf als niet redelijk beoordeeld wordt, onder andere omwille van het feit dat dit beschermd erfgoed is en er op die plaats weinig of geen plaats is om op termijn de nodige pompgemalen te voorzien wanneer water van het hinterland niet langer gravitair geloosd zal kunnen worden door de zeespiegelstijging. Tussen de nieuwe stormvloedkering en de nieuwe sluis zal de haven rondom stapsgewijs opgehoogd moeten worden naarmate de zeespiegel stijgt om de dagelijkse vloed te blijven keren. Een sluis aanleggen in de havenmond wordt voornamelijk als niet redelijk beschouwd omdat de IJzermonding beschermd Natura 2000 gebied is. Eén of twee sluizen aanleggen ter hoogte van Kromme Hoek, tussen de jachthaven en het natuurgebied van de IJzermonding wordt ook als niet redelijk beschouwd onder andere omdat een aanzienlijk aantal ligplaatsen zou moeten verdwijnen en er bij momenten significante wachttijden zouden zijn om uit te varen of terug binnen te varen. Ook de ruimtelijke inpasbaarheid scoort slecht.

² m.a.w. de huidige bestaande beschermingsmaatregelen beschermen voldoende tot +40 cm ZSS, voor hogere niveaus van zeespiegelstijging moeten extra beschermingsmaatregelen tijdig uitgevoerd worden

////////////////////////////////////

zeespiegelstijging) van de havendammen van de haven van Zeebrugge ingediend te worden.

Aangezien het openbaar onderzoek van het strategisch plan al begin 2024 gepland wordt en het openbaar onderzoek van het MRP 2026-2034 pas in mei-juni 2024, is er nog tijd om de ruimtevraag voor het MRP bij te sturen, indien uit het geïntegreerd onderzoek zou blijken dat een kleinere of grotere ruimtevraag wenselijk is. Uit overleg met de federale dienst Marien Milieu blijkt dat zij hiervoor open staan.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap. De nodige budgetten voor de opmaak van het strategisch plan worden reeds in het kader van de bestaande budgetten opgevangen.

Dit wordt bevestigd door het advies van de Inspectie van Financiën van 13 april 2023 (dat als bijlage bij deze nota is gevoegd). Het akkoord van de minister, bevoegd voor de begroting, moet dus niet worden ingewonnen.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale besturen

4. VERDER TRAJECT

Indienen ruimtevraag i.k.v. het kustbeschermingslint voor het MRP 2026-2034

In het kader van de opmaak van het volgende federaal Marien Ruimtelijk Plan 2026-2034 moeten in de periode maart-mei 2023 door alle actoren hun ruimtevragen ingediend worden.

Terinzagelegging onderzoeksnota

vanaf 2 mei tot en met 2 juli 2023 zal de onderzoeksnota gedurende 60 dagen ter inzage gelegd worden. Iedereen die dit wenst, kan hier schriftelijk op reageren.

Naast de wettelijk minimaal verplichte communicatie zullen in de 10 kustgemeenten infokranten in alle bussen verdeeld worden. In de eerste week van mei zal een online webinar georganiseerd worden. Later in mei worden verspreid over de kust ook vier fysieke infomarkten georganiseerd. In maart-april wordt in elke kustgemeente ook een fysieke toelichting aan de leden van de gemeenteraad, gecoro en eventuele andere relevante adviesraden gegeven.

Inspraaknota

De reacties worden door het projectteam gebundeld in een inspraaknota. Dit document geeft aan op welke manier er wordt omgegaan met deze reacties. De inspraaknota wordt op de

////////////////////////////////////

Openbaar onderzoek ontwerp strategisch beleidsplan en s-MER

Het ontwerp strategisch beleidsplan en ontwerp Plan-MER zal begin 2024 60 dagen in openbaar onderzoek gaan.

Definitieve goedkeuring strategisch beleidsplan

In het najaar van 2024 zal de Vlaamse Regering het strategisch beleidsplan definitief kunnen goedkeuren.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° akte te nemen van bovengenoemde onderzoeksnota en deze tussen 2 mei en 2 juli ter inzage te leggen;

2° haar goedkeuring te hechten aan de voorgestelde werkwijze om het voorontwerp van het strategisch beleidsplan via werkbanken en beleidscommissie op te maken samen met de opmaak van een Plan-MER en MKBA op basis van geïntegreerd onderzoek; Het voorontwerp van het strategisch beleidsplan zal eind 2023 voor principiële goedkeuring aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd, alvorens het begin 2024 in openbaar onderzoek zal gaan;

3° haar goedkeuring te hechten aan de voorgestelde ruimtevraag voor het kustbescherminglint i.k.v. het Marien Ruimtelijk Plan 2026-2033;

4° de heer minister-president van de Vlaamse Regering te gelasten deze beslissing ter kennis te brengen van de federale overheid.

De minister-president van de Vlaamse Regering

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken,

Lydia PEETERS

Bijlagen:

- Bijlage 1: Onderzoeksnota strategisch beleidsplan ikv Kustvisie
- Bijlage 2: Onderzoeksnota strategisch beleidsplan ikv Kustvisie - Bijlage juridische en beleidsmatige context
- Bijlage 3: Onderzoeksnota strategisch beleidsplan ikv Kustvisie - Bijlage Kennisgeving MER
- Bijlage 4: Kustvisie - Ruimtevrage voor MRP
- Bijlage 5: advies van de Inspectie van Financiën (GDR_2023001075_Kustvisie)

